

SAKSBEHANDLER
Kristine Ledsten

VÅR REF.
20/00151-2

ARK. Sakarkiv
3.1.5

DERES REF.

INNVANGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
13.05.2020

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse - Rogaland - Høring

Vi viser til brevet som ble sendt 07.03.2019 til aktuelle kommuner i Rogaland med orientering om prosjektet Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA), og til dialog- og innspillmøtene i Stavanger 26., 27., og 28.03.2019 og supplerende møte 21.02.2020. Vi viser videre til kontakt mellom fylkeskommunene og aktuelle kommuner.

Riksantikvaren sender nå ut forslag om 17 landskap i Rogaland som skal inngå i registeret Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Vi ber om uttalelser til forslaget **innen 15. september**.

Høringen går til de kommunene der vi foreslår landskap, til myndigheter på regionalt nivå, næringsorganisasjoner, frivillige organisasjoner og museer på fylkesnivå i Rogaland. Det er kommunenes og andre myndigheters arealplanlegging og forvaltning saken vil ha direkte betydning for. Høringen er åpen og alle har mulighet til å komme med innspill.

Rogaland fylkeskommune har foreslått områder og utarbeidet forslag til beskrivelse. Forslaget er bearbeidet av Riksantikvaren som står ansvarlig for utvalget som nå sendes på høring.

Høringsforslaget omfatter følgende 17 landskap:

1. **Suldalsvassdraget og Suldalsheiene**, Suldal kommune
2. **Avaldsnes**, Karmøy kommune
3. **Utsira**, Utsira kommune
4. **Sjernerøyene**, Stavanger kommune (Finnøy før 01.01.2020)
5. **Hognalandsbassenget**, Bokn kommune
6. **Viglesdalen**, Hjelmeland kommune
7. **Rennesøy og Mastrafjorden**, Stavanger kommune (Rennesøy før 01.01.2020)
8. **Lysefjorden**, Sandnes (Forsand før 01.01.2020) og Strand kommuner
9. **Vestlig del av Kvitsøy**, Kvitsøy kommune
10. **Randbergkysten**, Randberg kommune
11. **Hafrsfjorden**, Sola og Stavanger kommuner
12. **Jærkysten**, Hå, Klepp og Sola kommuner
13. **Ørsdalen-Kvitlen**, Bjerkreim kommune
14. **Hadland-Sæland-Undheim**, Time kommune
15. **Storrsheia**, Bjerkreim kommune
16. **Høgjæren**, Hå og Time kommuner
17. **Blåfjell-Sandbekk-Jøssingfjord**, Sokndal kommune

Landskapene er beskrevet og vist på kart i høringsutkastet Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Rogaland. Lenke til høringsutkastet: <https://hdl.handle.net/11250/2653954>

Formålet med KULA-registeret og betydningen det har for kommunene

For å bidra til å ivareta nasjonalt viktige landskap utarbeider Riksantikvaren et landsomfattende register over Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA-registeret). Dette er et oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og et bidrag til å følge opp Den europeiske landskapskonvensjonen, som Norge har godkjent. Konvensjonen legger vekt på at landskap er en felles ressurs som må sikres gjennom målrettet planlegging, forvaltning og vern. For å kunne gjøre dette på en god måte er det blant annet behov for å kartlegge og prioritere landskap. Kulturminneforvaltningen har et særskilt ansvar for å holde oversikt over og velge ut kulturhistorisk verdifulle landskap.

KULA-registeret skal omfatte landskap av nasjonal kulturhistorisk interesse. Det er et sentralt kunnskapsgrunnlag og skal signalisere tidlig og tydelig hvilke landskap det må tas særlige hensyn til i areal- og sektorplanlegging. Slik vil kulturminneforvaltningen være mer forutsigbar for kommunenes og sektorenes arealplanlegging og forvaltning av landskap. Målet er å bidra til en god forvaltning av landskap generelt og disse nasjonalt viktige landskapene spesielt.

Landskapet har alltid vært i forandring, men omfanget og tempoet i endringene øker. Forvaltningen av de kulturhistoriske sporene i landskapet er derfor mer utfordrende enn tidligere. Samtidig er landskapet med sine historiske verdier en ressurs for samfunnet. Riksantikvaren signaliserer ikke at endring er uønsket i disse områdene. Målet er at registeret skal bidra til at kommunene og andre har et bevisst forhold til kvalitetene i landskapet og landskapsendringer når de planlegger og forvalter det. Slik kan det som er karakteristisk og verdifullt videreføres og styrkes.

Kommunen er gjennom sin arealplanlegging den viktigste forvalteren av landskap. Vi oppfordrer de aktuelle kommunene til å ta et hovedansvar for å ivareta verdiene i disse landskapene. Det er et mål at kommunene skal forvalte KULA-områdene med egne virkemidler, der plan- og bygningsloven er viktigst. Et hovedtiltak er at landskapene ivaretas i kommuneplanens arealdel og legges inn som hensynssone c) med særlig hensyn til landskap med retningslinjer. I tillegg bør det utarbeides generelle bestemmelser for landskapene. Kommunene kan gjennom aktiv planlegging og forvaltning bidra til å utvikle sine landskap som en ressurs for innbyggerne og som grunnlag for næringsvirksomhet, for eksempel reiseliv.

Riksantikvaren forventer at andre myndigheter tar tilstrekkelig hensyn til landskapene i sine planer og tiltak. De ulike sektorene skal legge oversikten til grunn i planlegging og gjennomføring av store tiltak for eksempel innen samferdsel, kraftutbygging og kraftoverføringer. Utvalget av områder vil være et verktøy for regional kulturminnemyndighet i deres innspill til kommunal og regional arealplanlegging og i samarbeidet med ulike sektormyndigheter. Vi håper at registeret vil bidra til å styrke dialogen mellom kommunene og regional kulturminneforvaltning tidlig i plansaker, slik at en kan unngå konflikter om arealbruk i kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse.

De faglige rammene for kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse

KULA-registeret er ferdigstilt i Østfold, Hordaland og Troms. Forslag til områder i Agder og Buskerud ble sendt på høring november og desember 2019. Flere andre fylker er i gang med arbeidet, og det tas sikte på at registeret skal være etablert i hele landet innen utgangen av 2021. Landskapene som velges ut, bidrar til å fortelle historiene om det enkelte fylket og om landet som helhet. Landskapet med sine kulturhistoriske spor kan gi oss kunnskap om fortidens ressursbruk og om endringer som har skjedd i det. Samtidig har landskapene viktige opplevelsesverdier.

KULA-registeret skal omfatte landskap i rurale områder, det vil si utenfor byer og tettsteder, samt utenfor områder som er preget av nyere industri og moderne infrastruktur. Jordbrukslandskap blir vektlagt, men også andre landskap inngår. Dette er hovedlinjene i den tematiske avgrensingen, men i noen tilfeller vil for eksempel mindre tettsteder inngå for å få til en forståelig avgrensing. Denne tematiske avgrensingen, som er ny fra 2018, henger sammen med at Riksantikvaren vil arbeide med kulturmiljøer og landskap av nasjonal interesse innenfor en tredelt registerstruktur der skillelinjene i hovedsak er knyttet til ulike skala:

- NB!-områdene omfatter kulturmiljøer i historiske bykjerner (etablert register)
- En ny kategori vil omfatte kulturmiljøer i ytre byområder, tettsteder, industrimiljøer med mer (framtidig)
- KULA-områdene som vil omfatte landskap i rurale områder (under etablering)

Mange områder av nasjonal interesse i Rogaland inngår som NB!-områder med avgrensede miljøer innenfor flere byer. Flere områdetyper vil være aktuelle å vurdere i et framtidig register.

I noen tilfeller inngår landskap som også har en annen type status i KULA-områdene. I Suldal og Rennesøy er det landskap som også inngår i satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Riksantikvaren har valgt å ta med dette i forslaget til KULA-registeret fordi det er kulturhistorisk viktig i en nasjonal sammenheng og derfor bør inngå i Riksantikvarens register.

De to ordningene har ulike innretning: Utvalgte kulturlandskap er en økonomisk tilskuddsordning og et samarbeid mellom landbruks-, natur- og kulturminneforvaltningen. Satsingen legger opp til aktiv brukervedvirkning og deltakelse. KULA-registeret er kulturminneforvaltningens kunnskapsgrunnlag med oversikt over nasjonalt viktige landskap og et signal til kommunal planlegging og til sektorplanlegging. Deler av landskapsvernområder og andre naturvernområder, samt fredete kulturminner inngår i noen av KULA-områdene. For disse gjelder de tilhørende verne-/fredningsbestemmelser.

Høringsutkastet - beskrivelse og vurdering av landskapene

Høringsutkastet inneholder innledningsvis en beskrivelse av landskap og kulturhistorie i Rogaland. Beskrivelsen gir en ramme for utvalget av områder, og dekker også viktige historiske temaer som på grunn av den tematiske avgrensingen omtalt over, ikke gjenspeiles i de 17 landskapene.

Etter den innledende omtalen er hvert landskap beskrevet med vekt på det kulturhistoriske innholdet. I utvalget av områder har vi vært opptatt av de viktigste utviklingstrekkene og hvilke strukturer, mønstre og sentrale elementer, som det er mulig å oppfatte i landskapet i dag. Beskrivelsen kan også omhandle den delen av historien som er knyttet til tro, hendelser og tradisjoner, og til erfaringsbasert kunnskap om bruken av landskapet.

For hvert landskap angis en landskapskarakter som er en kort karakteristikk av hva som preger akkurat dette landskapet. Videre gis det en begrunnelse for hvorfor nettopp dette landskapet er av nasjonal interesse - en vurdering av hvilke viktige verdier landskapet har. Dette kan omfatte viktige faser i historien, strukturer i landskapet, byggeskikk og arkitektur, virksomheter, hendelser, tro og tradisjon, etniske gruppers kultur og landskap med spor fra forhistorien. Et avsnitt til slutt tar for seg sårbarhet og retningslinjer for forvaltning. Her beskrives hva landskapet er sårbart for, hva som kan påvirke særpreget (landskapskarakteren) negativt og redusere verdiene (den nasjonale interessen). På bakgrunn av sårbarheten skisseres retningslinjer med viktige punkter å ta hensyn til for planlegging og forvaltning. Disse bør blant annet danne grunnlag for kommunens utforming av generelle bestemmelser og retningslinjer.

Riksantikvaren tar sikte på å ferdigstille registeret for Rogaland i løpet av siste halvår 2020, etter høring og bearbeiding etter den. Høringsinstansene blir orientert i brev med oppsummering av høringen og endelig rapport. Landskapene vil samtidig bli lagt inn i Riksantikvarens kulturminnedatabase, Askeladden.

Merknader til høringsutkastet

Riksantikvaren ber høringsinstansene om alle typer tilbakemeldinger og innspill til forslaget, men ber særlig om følgende:

- Merknader til utvalget av landskap som er foreslått i fylket og til enkeltområder
- Merknader og eventuelle nye opplysninger til områdebeskrivelse, størrelse og avgrensing av det enkelte område, herunder bruk av stedsnavn og gjerne bidrag til flere bilder fra landskapene
- Merknader til retningslinjer for forvaltning av områdene, sårbarhetsvurderinger og opplysninger om planstatus og- utvikling

Høringen er åpen og alle har mulighet til å sende inn innspill, selv om de ikke har fått høringsbrevet tilsendt.

Vi viser til Riksantikvarens nye veileder *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Kommunal og regional forvaltning* (2019). Den gir utdypende informasjon om hva KULA-registeret er og hvordan kommunen, regional kulturminneforvaltning og sektormyndigheter kan forvalte Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse.

Lenke til veilederen: <http://hdl.handle.net/11250/2611211>

Vennlig hilsen

Leidulf Mydland (e.f.)
seksjonssjef

Kristine Ledsten
rådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Miljødirektoratet, Postboks 5672 Sluppen, 7485 TRONDHEIM/ Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Arbeidernes historielag i Rogaland		Jens Zetlitz' gate 21	4008 STAVANGER
AT Skog SA		Ole Cudrios gate 25	3717 SKIEN
Avinor AS		Postboks 150	2061 GARDERMOEN
Bane Nor SF		Postboks 4350	2308 HAMAR
Bjerkreim kommune		Postboks 17	4389 VIKESÅ
Blue Planet AS		Richard Johnsens gate 4	4021 STAVANGER
Bokn kommune		Boknatunvegen 37	5561 BOKN
Byhistorisk forening Stavanger		Krysanthemumhagen 41	4022 STAVANGER
Dalane Folkemuseum		Postboks 338	4379 EGERSTUND
Dalane Friluftsråd		Kiss og Leiv Tveits vei 11	4373 EGERSTUND
Destinasjon Haugesund & Haugalandet		Smedasundet 77	5528 HAUGESUND
Fiskarlaget Vest		Slottsgaten 3	5003 BERGEN
Fiskeridirektoratet - Region Vest		Pb 185 Sentrum	5804 BERGEN
Forsvarsbygg		Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Fortidsminneforeningen - Rogaland avdeling		Postboks 385	4002 STAVANGER
Forum for Natur og Friluftsliv Rogaland		Gamle Jåttåvågen 67	4020 STAVANGER
Friluftsrådet Vest		Postboks 63	5575 AKSDAL
Fylkesmannen i Rogaland		Postboks 59	4001 STAVANGER
Haugalandmuseene		Postboks 246	5501 HAUGESUND
Haugesund Turistforening		Strandgata 171	5525 HAUGESUND
Hjelmeland kommune		Vågavegen 116	4413 HJELMELAND
Hå kommune		Postboks 24	4368 VARHAUG
Jæren Friluftsråd		Nikkelveien 4	4313 SANDNES
Jærens smalelag		Søredalen 1220	4308 SANDNES
Jærmuseet - Vitengarden		Kviavegen 99	4365 NÆRBØ
Karmøy kommune		Rådhuset, Postboks 167	4291 KOPERVIK
Klepp kommune		Postboks 25	4358 KLEPPE
Kvitsøy kommune		Kommunehusveien 6	4180 KVITSØY
Kystverket - Vest		Postboks 1502	6025 ÅLESUND
Lysefjorden Utvikling AS		Forsand KommunehusFossanvegen 380	4110 FORSAND
Magma Geopark AS		Elvegaten 23	4370 EGERSTUND
Museum Stavanger - MUST		Muségt. 16	4010 STAVANGER

Museum Stavanger AS - Stavanger maritime museum		Muségt. 16	4010 STAVANGER
Norsk Oljemuseum		Postboks 748	4004 STAVANGER
NVE region vest		Postboks 53	6801 FØRDE
Randaberg kommune		Postboks 40	4096 RANDABERG
Reisemål Ryfylke		Sande Næringbygg	4130 HJELMELAND
Rogaland Bonde- og Småbrukarlag		v/Stig Arild HelgesenNesvegen 106	5567 SKJOLDASTRAUME N
Rogaland Bondelag		Sandvikveien 21	4016 STAVANGER
Rogaland fylkeskommune		Postboks 130 sentrum	4001 STAVANGER
Rogaland Historielag		Verksgata 54	4013 STAVANGER
Rogaland sau og geit		Hidle	4173 NORD-HIDLE
Ryfylke Friluftsråd		Gamle Jåttåvågen 67	4020 STAVANGER
Ryfylkemuseet		Nordenden 14	4230 SAND
Sandnes kommune		Postboks 583	4305 SANDNES
Sjømat Norge		Postboks 5471 Majorstua	0368 OSLO
Sokndal kommune		Gamleveien 20	4380 HAUGE I DALANE
Sola kommune		Postboks 99	4097 SOLA
Statens vegvesen - Region vest		Askedalen 4	6863 LEIKANGER
Statnett SF - Trondheim		Postboks 9439 Sluppen	7493 TRONDHEIM
Stavanger kommune		Postboks 8001	4068 STAVANGER
Stavanger Turistforening		Postboks 239	4001 STAVANGER
Stiim Aqua Cluster		Richard Johnsens gate 4	4021 STAVANGER
Strand kommune		Postboks 115	4126 JØRPELAND
Suldal kommune		Eidsvegen 7	4230 SAND
Time kommune		Postboks 38	4349 BRYNE
UiS - Universitetet i Stavanger		Postboks 8600 Forus	4036 STAVANGER
Utsira kommune		Postboks 63	5547 UTSIRA
Verneområdestyret Setesdal Vesthei, Ryfylke- og Frafjordheiane			
Villreinnemnda for Setesdalsområdet			4230 SAND